

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ:
МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ
ДОСВІД**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ**

16 грудня 2022 року

Одеса-2022

Затверджено на засіданні науково-методичної ради
Одеського державного університету внутрішніх справ
(Протокол № 5 від 20 грудня 2022 року)

Редакційна колегія:

А.В. Денисова – завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

О.М. Коропатов – завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Ю.В. Кузьменко – професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор педагогічних наук, доцент.

Актуальні питання запобігання корупції: міжнародний та національний досвід: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного круглого столу (16 грудня 2022 року, м. Одеса) / за ред. А.В.Денисовой. Одеса: ОДУВС, 2022. 92 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу «Актуальні питання запобігання корупції: міжнародний та національний досвід». У працях авторів розглянуто питання теорії і практики розвитку права в сучасному світі щодо кола проблем з боротьби із корупцією; зміни в українському та міжнародному законодавстві відповідно до викликів часу.

Усі представлені матеріали у збірнику подано у авторській редакції.

КОРУПЦІЯ, ЯК ПРИЧИНА ЗАНЕПАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Крижановська О.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності поліції, факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності, Одеського державного університету внутрішніх справ

Корупція в Україні є складним соціальним явищем, що негативно впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства і держави. Корупція є проблемою, вирішення якої для України є надзвичайно актуальною справою. Корупція в сучасних умовах є головною передумовою та чинником, який реально загрожує національній безпеці і конституційному ладу України. Це явище негативно впливає на різні сторони суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість, міжнародні відносини. Корумповані відносини все більше витісняють правові, етичні відносини між людьми, із аномалії поступово перетворюються в норму поведінки.

Дослідженнями в даній сфері займалися такі науковці: Волошенко А. В., Волянська О. В., Джонстон М., Ізотов М. О., Кононенко К. А., Кутик І. П., Некрасов В. А., Петренко А. С., Поліщук Г. С., Скулиш Є., Фоміна М. В, Хейденхаймер А., Хусанова К. Ю., Яковенко С. Б. та інші.

Корупція – це протиправна діяльність, яка полягає та виражається у підкупі державних службовців, посадових осіб і громадських діячів, хабарництві, зловживанні службовим становищем, перевищенні службових повноважень, розкраданні державного, колективного або приватного майна, нецільовому використанні бюджетних коштів направлених на розвиток певної сфери суспільного життя, зайнятті чиновниками підприємницькою діяльністю, сприянні з корисливою метою комерційній діяльності певних осіб, наданні їм необґрунтованих переваг і пільг, призначенні на посади некомпетентних осіб, родичів або знайомих тощо [1].

Серьогін М. Н. у своїй роботі зазначив, що «корупція, як широко відоме всім соціальне перехідне явище, бере початок ще з часів зародження державності й полягає у відображенні суперечностей між

недостатністю ресурсів для належного задоволення власних потреб громадян і прагненням деяких посадових осіб використати власне становище з метою більш якісного задоволення особистих потреб та потреб найближчого оточення та покращення рівня свого життя незаконним шляхом» [2, с. 3].

Корупційними діями є :

а) незаконне одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, у зв'язку з виконанням таких функцій матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг, у тому числі прийняття чи одержання предметів (послуг) шляхом їх придбання за ціною (тарифом), яка є істотно нижчою від їх фактичної (дійсної) вартості;

б) одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, кредитів або позичок, придбання цінних паперів, нерухомості або іншого майна з використанням при цьому пільг чи переваг, не передбачених чинним законодавством [3].

До офіційних проявів корупції на території сучасної України можна віднести зловживання з боку дружинників, які були вперше зафіксовані у XI–XII ст.ст. у Київській Русі. У період татарської орди хабарництво тимчасово але досить швидко силовими методами усунув хан Батий.

За часів Польщі хабарництво мало «середньоевропейський» характер, прояви якого носили незначний характер. Тоді від «справедливого» королівського суду (який завжди ставав на бік багатшої сторони) постраждав сам гетьман Хмельницький Б. Після його перемоги над Річчю Посполитою в Гетьманській державі також почало процвітати та поширюватися хабарництво на українських землях [4].

У 1950–1980-х рр. на корупційних засадах відбувався розвиток та укріплення партійно-радянської і чекістської еліт, особливого розмаху це явище набуло в національних республіках. Враховуючи наведене, не дивує той факт, що абсолютна більшість енциклопедій і словників радянської епохи, які тлумачать термін «корупція», акцентують увагу на тому, що явище корупції характерне та притаманне буржуазній державі та суспільству, в якому відбувається експлуатація людини людиною, державний апарат підпорядковується монополіям і для неї закладені умови в самій економічній і політичній системах капіталістичного суспільства.

Руйнівні наслідки корупційної злочинності: 1. Погіршення інвестиційного клімату. 2. Де стимулювання підприємницької ініціативи. 3. Посилення тиску на національну валюту. 4. Неефективність витрачання бюджетних коштів. 5. Розрив у доходах різних верств населення.

Корупція у сфері державного управління підриває роботу системи соціального захисту населення, яка характеризується великою кількістю різних видів грошової допомоги та пільг, процедура звернення з метою отримання яких надмірно забюрократизована і які не підкріплені можливостями бюджетного фінансування держави. Фактично існуюча система соціального захисту є середовищем, сприятливим для корупційних проявів [5, с. 176].

Важливим фактором запобігання проявам корупції є вдосконалення діяльності органів по боротьбі з корупцією. Необхідно більше уваги приділяти своєчасному реагуванню на повідомлення громадян, засобів масової інформації, результати соціологічних досліджень про корупційні діяння та інші протиправні дії посадових осіб, поширеність корупції в окремих відомствах.

Сьогодні в Україні для запобігання корупційним злочинам створено спеціальний орган Національне антикорупційне бюро України, яке згідно зі статтею першою зазначеного закону [6] є державним правоохоронним органом, головним завданням якого є запобігання, виявлення, припинення, розслідування корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

З метою забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю при Національному бюро утворюється Рада громадського контролю, яка уповноважена заслуховувати інформацію про діяльність, виконання планів і завдань Національного бюро; розглядати звіти Національного бюро та затверджувати свої висновки щодо них; обирати з її членів двох представників, які входять до складу Дисциплінарної комісії Національного бюро.

Суб'єктів протидії корупції можна подати у такій послідовності [7, с. 27]:

- в антикорупційній політиці – головним суб'єктом виступає Верховна Рада України (як законодавчий та контролюючий через відповідний профільний комітет орган), уряд, Національна рада з питань антикорупційної політики, Національне агентство з питань запобігання корупції;

- у запобіганні корупції – Національне агентство з питань запобігання корупції, органи прокуратури, відповідні органи державної влади, громадські організації, інші об'єднання;

- у притягненні до відповідальності, подальшому судовому розгляді та покаранні за корупцію – органи прокуратури, Національне антикорупційне бюро України.

Вивчення причин корупції в Україні дозволило встановити, що на її поширення впливали:

1) короткострокові чинники (а саме: недоліки в ефективному реформуванні відносин власності; фінансовий тиск, відсутність стабільного та ефективного законодавства, по протидії корупційним проявам; відставання правового поля від практики здійснення тіньової діяльності; низька платоспроможність населення; нерозвинена ринкова структура);

2) середньострокові фактори (деформованість структури виробництва; високі витрати виробництва, та перевищення витрат над доходом; надмірне втручання держави в економічні процеси, монополізм влади і її майже повна безвідповідальність в регулюванні загальнодержавних економічних проблем; низький рівень розвитку продуктивних сил і конкурентоспроможності вітчизняних товарів як на вітчизняному ринку, так і на світовому ринку; низькі стандарти якості життя людей);

3) довгострокові чинники (тривала ізоляція української економіки від розвинутої світової і відсутність адаптаційного періоду входження в міжнародну економічну систему; відсутність у підсвідомості людей демократичних традицій, які формуються десятиліттями і впливають на так зване «чесне» підприємництво, виконання своїх обов'язків перед державою; історичні традиції народу, формування патерналістської ідеології реалізації соціальних відносин, висока залежність народу від державної політики, відсутність механізмів відповідальності влади за дії або бездіяльність при порушенні національних інтересів держави) [8, с. 142].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що корупція визначається як комплексне складне поняття, яке охоплює сукупність взаємопов'язаних правопорушень, як кримінально-правових, так адміністративно-правових і дисциплінарних. Ефектом від реалізації соціально-економічних реформ у комплексі із заходами підвищення ефективності державної антикорупційної політики має стати відкриття можливостей для зростання національної економіки та забезпечення справедливості державної соціальної політики.

Література

1. Макухін О. О./ Поняття корупції в Україні та ЄС: порівняльний аналіз, адміністративно правовий аспект URL:**Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

2. Серьогін С.М. Державний службовець у відносинах між владою і суспільством : монографія Д.: ДРІДУ НАДУ, 2003. 456 с.

3. Про запобігання корупції. Закон від 14.10.2014 № 1700-VII
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Грушевський М. Історія України-Руси URL: <http://litopys.org.ua>
5. Береза О. Д. Корупція у сфері державного управління як стримуючий фактор соціально-економічних реформ *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 173-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_1_22
6. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>
7. Печенкін І. Антикорупційна реформа в Україні: місце і роль органів прокуратури як координатора протидії злочинності та корупції *Віче*. 2015. № 4. С. 24 - 27.
8. Радіца О.А. Корупція як форма загрози економічній безпеці держави. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. №2. С. 136-144.

Карагіоз Р.С.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Компанієць К.Д., Коропатов О.М.

ЕТИКА ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Крижановська О.В.

КОРУПЦІЯ, ЯК ПРИЧИНА ЗАНЕПАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ

Леонова А.К., Коропатов О.М.

ДЕЯКІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Кузьменко Ю.В., Ворогушина А.О.

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

Мазур А.С., Коропатов О.М.

КОРУПЦІЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Пишна А.Г.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Рудой К.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА

Середницька І.А.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Стулова К.К.

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Тригуб С.М.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ
ЗАСОБІВ ТА НАПРЯМКИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИ ВЗАЄМОДІЇ
ПОЛІЦІЇ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ТА
ГРОМАДСЬКІСТЮ

Філатова Є.

КОРУПЦІЯ – ІНСТРУМЕНТ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧОРНОЇ
ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ

Хілобок Д.Р., Сірко В.С.

ДОСВІД СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ